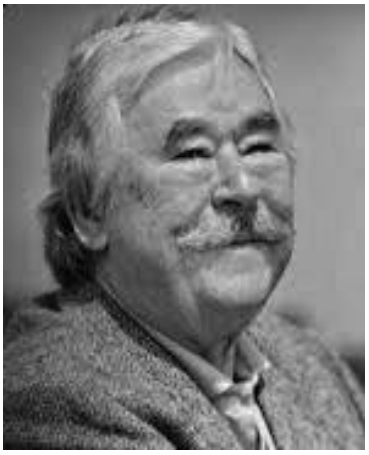
Írószájjal
1995. június

Egy negyed százada a Kossuth Kiadó és Ördögh Szilveszter lapja három kérdést tett fel íróknak. A harmadik kérdés a kultúra állapotáról és jövőjéről kérte a véleményüket. Öt író válaszát emeltük ki ebből a füzetből.

Csukás István

Én a három kérdést összevontam, mégpedig valami ilyesmire, hogy én és az elmúlt világ, és mit tehet a költő.

Egy gyöngyszemmel kezdeném. Egy szovjet nődelegáció járt Magyarországon, és annak vezetője nyilatkozta: Mi, szovjet nők, különös vágású asszonyok vagyunk. Ez Sztálinnak az *Apokrif esküjé*ből való, de nőnemre lefordítva, mert a *Nők Lapjá*ban jelent meg. Én nagyon sokáig nem tudtam ezzel a gyöngyszemmel mit kezdeni, őriztem a fejemben, míg jött a rendszerváltozás. A rendszerváltásnál egyszer csak elkezdett csillogni és ragyogni ez a gyöngyszem, értelmet kapott, ezt próbálom röviden elmondani.

Ez volt az én alapvető élményem, hogy a szellem emberei, akik csinálták ezt a néma forradalmat, „ilyen forradalmat, olyan forradalmat", egyszer csak elkezdtek vizslaszemmel nézni bennünket, engem is, hogy milyen vágásom van. Nem akarok neveket említeni, hiszen itt ismer mindenki mindenkit, azért mégis egy nevet, aki a piramis csúcsáról nagyon szigorúan néz le rám. És itt a nagy kérdés, hogy Potyka bácsinak meg ki mondja meg, hogy milyen vágású. Odaáll a tükör elé és hátranéz? Lenne benne logika! Mikor idáig eljutottam, akkor azt mondtam, ezt nem, ennek hátat kell fordítani. Hátat is fordítottam. Csak hát nem nagyon szabad a világnak hátat fordítani, mert úgy seggbe rúgják a költőt, hogy elszáll. Kicsit ez történt velem, de nagy baj nem történt, mert ez mégsem az egész világ volt. Azt csak hitte magáról, hogy ő az egész világ. És még egy gyöngyszemet, ez már egy mostani gyöngyszem: még mostani törpe-minoritásban is ezt hiszi.

Szóval az egész világ nem ebből állt, nem is biztos, hogy egy költőnek a részletvilágokhoz valahogy oda kell állni, szembe, háttal, valahogy. Az én munkahipotézisem az volt, és most is az, hogy elvben és gyakorlatilag minden magyarul olvasó embernek ír az író.

Arra kérdésre, hogy mit tehet a költő, hadd mondjak el egy újabb példát. Annak idején Arany János dohogva és zsörtölődve figyelmeztette a Magyar Államvasutakat, ne használják azt a szót, hogy vágány, mert ezt a magyar ember egy bizonyos testrészére használja. Tudjuk, hogy máig is úgy hívják, hogy vágány. Ennyit tehet a költő.